

*Reactie werkgroep API/PPI/APF
van de Kring van Pensioenspecialisten
op
internetconsultatie Voorontwerp
Wet algemeen pensioenfonds
Wet tot wijziging van de Pensioenwet
in verband met de invoering van een algemeen pensioenfonds*

Hoewelaken, 24 februari 2014

Inhoud

Inleiding	3
Verantwoording van deze notitie	4
Leeswijzer	5
Thema I: Doelstelling en impact	6
Doelstelling en impact (par. 1.1. en 4 MvT).....	6
Belangrijkste observaties en aandachtspunten.....	6
Waarom nu? (par. 4 MvT)	6
Thema II: ‘Uitvoeringsmodel en vergunning’	9
Karakteristieken van het algemeen pensioenfonds (par. 3.1. MvT).....	9
Mogelijke uitvoeringsmodellen (par. 3.2 MvT).....	9
Vergunningsplicht (par. 3.3. MvT)	9
Inrichting (van de governance) van een algemeen pensioenfonds (par. 3.5. MvT).....	10
Thema Subgroep III: Ringfencing	12
Ringfencing (par. 3.4. MvT)	12
Statuten (par. 3.6. MvT).....	13
Uitvoeringskosten (par. 3.7. MvT)	13
Thema subgroep IV: overig	14
Herziening waardeoverdracht.....	14
Individuele waardeoverdracht.....	14
Collectieve waardeoverdracht.	14
Beroepspensioenfondsen	15
Fiscale behandeling.....	15
Achterstallige premies	16
Samenvatting	17
Algemeen.....	17
Vergunningseisen	17
Reikwijdte	17
Governance	17
Ringfencing.....	18
Waarde-overdracht	18
Fiscaal	18
Achterstallige premies	18

Inleiding

De Kring van Pensioenspecialisten acht de ontwikkelingen omtrent de diverse pensioenuitvoeringsvormen van groot belang. Daarom is binnen de KPS een werkgroep API/PPI/APF actief die zich de afgelopen periode heeft gebogen over de door de het ministerie van SZW uitgezette consultatie Voorontwerp Wet algemeen pensioenfonds.

De werkgroep bestaat uit een gemêleerd gezelschap van deskundigen die op persoonlijke titel deelnemer zijn van KPS. Zij zijn onder meer werkzaam als advocaat, consultant, jurist, bestuurder, directeur en/of uitvoerder in de pensioensector. De voltallige werkgroep bestaat uit 37 deelnemers van de KPS. Teneinde slagvaardig te kunnen werken heeft een kopgroep van deelnemers een notitie voorbereid. Daarna is deze reactie voorgelegd aan de voltallige werkgroep API/PPI/APF van de KPS.

Verantwoording van deze notitie

Deze notitie vormt het resultaat van de discussies die in de werkgroep en subgroepen zijn gevoerd en is gebaseerd op de brede praktijkervaring van de leden van de werkgroep. De aanbevelingen worden gedragen door de leden van de werkgroep, hetgeen niet automatisch betekent dat het de mening van alle individuele leden betreft. KPS streeft naar discussie ten aanzien van pensioentema's. Het bestuur van KPS heeft kennis genomen van deze notitie, kan zich vinden in de aanpak van de werkgroep en onderkent het belang van de door de werkgroep gedane aanbevelingen.

Deelnemers van de werkgroep die hebben bijgedragen aan deze notitie zijn:

- Herma Geboers
- Jos Gielink
- Roland de Greef (voorzitter)
- Leo den Hartog
- Arjan van der Hoek
- Angelique Joosen
- Kees Kamminga
- Gaby de Leon
- Olav Loeber
- Bob Neijenhuis (voorzitter)
- Nicolette Opdam
- Tamis Stuker
- Hans van Velp

Leeswijzer

Graag maakt de werkgroep API/PPI/APF (hierna de werkgroep genoemd) gebruik van de gelegenheid een reactie te geven op het Voorontwerp algemeen pensioenfonds. De werkgroep heeft het commentaar in vier thema's ingedeeld, waarbij onder die thema's wordt verwezen naar de paragrafen uit de Memorie van Toelichting.

Thema I: 'Doelstelling en impact'

- Paragraaf 1.1. MvT Doelstelling voorontwerp van wet
- Paragraaf 2. MvT Waarom (nu) een algemeen pensioenfonds?
- Paragraaf 4. MvT Impact op de pensioensector

Thema II: 'Uitvoeringsmodel en vergunning'

- Paragraaf 3.1. MvT Karakteristieken van het algemeen pensioenfonds
- Paragraaf 3.2. MvT Mogelijke uitvoeringsmodellen
- Paragraaf 3.3. MvT Vergunningsplicht
- Paragraaf 3.5. MvT Inrichting (van de governance) van een algemeen pensioenfonds

Thema III: 'Ringfencing'

- Paragraaf 3.4. MvT Ringfencing
- Paragraaf 3.6. MvT Statuten
- Paragraaf 3.7. MvT Uitvoeringskosten

Thema IV: 'Overig'

- Paragraaf 5. MvT Nader te bezien

Samenvatting

Opsomming van aanbevelingen/aandachtpunten vanuit werkgroep API/PPI/APF

Thema I: Doelstelling en impact

Doelstelling en impact (par. 1.1. en 4 MvT)

De werkgroep onderschrijft de wenselijkheid om het huidige pensioenstelsel en de wijze waarop de uitvoering is georganiseerd te moderniseren. De basis voor het pensioenstelsel en de uitvoeringsstructuur zijn meer dan een halve eeuw geleden tot stand gekomen, vanuit de wijze waarop Nederland toen georganiseerd was. Dat heeft ertoe bijgedragen dat vrijwel alle werknemers in Nederland van een aanvullend pensioen kunnen genieten. De sociale structuren veranderen echter, evenals de demografie, economie en technologie. Dit roept ook fundamentele vragen op over het stelsel en de structuur. Wij zijn dan ook verheugd dat de staatssecretaris van SZW een brede herbezinning over het pensioenstelsel heeft aangekondigd.

In het licht van onze positieve insteek moeten de hiernavolgende opmerkingen worden gezien. Deze opmerkingen zijn - gezien de tijdspanne die gegeven is voor de internetconsultatie - zeker niet uitputtend, maar bedoeld om bij te dragen aan de uitbreiding van de bestaande mogelijkheden om pensioenregelingen uit te voeren.

Belangrijkste observaties en aandachtspunten

Het consultatiedocument bevat voorstellen die voor een belangrijk deel voortbouwen op de bestaande structuur van pensioenfondsen. Het tracht tegemoet te komen aan de wens van pensioenfondsen om meer samen te kunnen werken, zonder afscheid te hoeven nemen van de eigen solidariteitskring en identiteit. Binnen het algemene pensioenfonds (APF) kan gewerkt worden met meerdere solidariteitskringen, waardoor schaalvoordelen behaald kunnen worden. Door de wijze waarop de governance geregeld wordt kan de bestuurlijke last worden verminderd. De keuzemogelijkheid voor werkgevers en werknemers wat betreft de uitvoering van hun pensioenregeling wordt met de komst van de APF vergroot.

De impact van de APF-wetgeving laat zich moeilijk inschatten. De werkgroep constateert dat het algemeen pensioenfonds meer mogelijkheden biedt voor samenwerking waardoor het aantal APF's dat in de nabije toekomst tot stand komt het aantal Multi-ondernemingspensioenfondsen mogelijk zal voorbijstreven. Dat er in het Nederlandse pensioenlandschap ruimte is voor nieuwe pensioenuitvoerders blijkt wel uit de opkomst van de premiepensioeninstelling, die aanvankelijk met de nodige scepsis werd ontvangen.

Waarom nu? (par. 4 MvT)

De ingangsdatum van de Wet algemeen pensioenfonds is 1 januari 2015. Een belangrijke datum voor de groep van 60 tot 70 (ondernemings)pensioenfondsen die volgens opgave van DNB binnen die termijn zal besluiten tot liquidatie. Het algemeen pensioenfonds zou volgens het voorontwerp een alternatief kunnen bieden¹.

- De werkgroep onderkent dit, maar vraagt zich af welke waarborgen er zijn dat een APF ook vanaf 1 januari 2015 'up and running' kan zijn? Gezien de procedure rond het wetgevings- en vergunningentraject lijkt dat de werkgroep een enorme opgave.

¹ Het adagium 'no brainer' is nog altijd van toepassing.

² Het recente aangekondigde pensioenfonds voor zzp-ers betreft een derde pijler spaarregeling.

- De APF biedt een mogelijke oplossing voor pensioenfondsen in zwaar weer die ook moeite zullen hebben om te voldoen aan de eisen rond governance en deskundigheid zoals gesteld in de Wet versterking bestuur pensioenfondsen.

Wat opvalt, is dat er geen internationale ambities meer worden gekoesterd, hetgeen wel het geval was bij de API. Er wordt slechts kort stilgestaan bij de buitenlandse mogelijkheden van een APF. Het uitvoeren van een buitenlandse regeling kan slechts in een Nederlandse APF geschieden als wordt geconformeerd aan het Nederlands FTK. Op pagina 3 van de Memorie van Toelichting wordt zelfs beschreven dat het onaantrekkelijk is om een pensioenregeling door een buitenlandse pensioeninstelling te laten uitvoeren.

- De werkgroep vraagt zich af waarom het onaantrekkelijk is om een pensioenregeling door een buitenlandse pensioeninstelling te laten uitvoeren en in hoeverre dit nader is onderzocht.

Thema II: 'Uitvoeringsmodel en vergunning'

Karakteristieken van het algemeen pensioenfonds (par. 3.1. MvT)

Naast de drie bestaande typen pensioenfondsen (ondernemingspensioenfonds, beroepspensioenfonds en het bedrijfstakpensioenfonds) wordt het algemeen pensioenfonds het vierde type pensioenfonds.

Ondernemingspensioenfondsen, niet-verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen en beroepspensioenfondsen kunnen zich omvormen tot, of aansluiten bij een algemeen pensioenfonds. Voor verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen geldt dit niet. Kenmerkend voor het verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfonds is juist het onverdeelde vermogen bij de verplichtgestelde uitvoerder.

Het algemeen pensioenfonds kan aanleiding zijn de grenzen tussen de verschillende uitvoeringsvormen van pensioenfondsen weer eens scherp neer te zetten.

Net als het Multi-OPF zou het niet-verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfonds, gelet op de kenmerken, omgezet kunnen (en moeten?) worden in een algemeen pensioenfonds. Daarnaast zouden met de komst van het algemeen pensioenfonds de vrijwillige aansluitingen bij een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds beperkt kunnen worden tot de mogelijkheden conform artikel 121 van de Pensioenwet. Het mogelijk maken van nieuwe aansluitingen door overschrijding van de grenzen van de werkingssfeer van het BPF tot buiten de grenzen van de verplichtstelling zou met de komst van het algemeen pensioenfonds voorkomen moeten worden.

- De werkgroep begrijpt dat de reikwijdte van de collectiviteitskringen statutair wordt vastgelegd. Maar dit zal – zeker bij het multi-client model – niet zover moeten gaan dat elke toetredende werkgever leidt tot statutenwijziging; de statuten beschrijven de regeling.

Mogelijke uitvoeringsmodellen (par. 3.2 MvT)

De werkgroep onderschrijft de voorkeur van de staatssecretaris om geen rechtsvormen voor het algemeen pensioenfonds voor te schrijven. Dit is de beste garantie voor een breed aanbod aan pensioenuitvoerders waaruit sociale partners uiteindelijk hun keuze kunnen maken.

Vergunningsplicht (par. 3.3. MvT)

De werkgroep staat achter een vergunningstraject ter borging van de kwaliteit van de op te richten algemene pensioenfondsen. De staatssecretaris van SZW stuurt aan op inwerkingtreding van de Wet algemeen pensioenfonds per 1 januari 2015. Als de doelstelling is dat het eerste algemene pensioenfonds ook vanaf 1 januari 2015 in bedrijf is, is het van belang dat het vergunningstraject hier rekening mee houdt.

De vergunning dient voorafgaande aan de start van de activiteiten te worden aangevraagd en verleend. Het is belangrijk dat vooraf volledige duidelijkheid bestaat wat de toetsingscriteria zullen zijn en welke normen worden gehanteerd bij de toepassing van de in artikel 112a, lid 2 PW genoemde wetsartikelen. Het is niet wenselijk dat DNB een algemene bevoegdheid krijgt om beperkingen te

stellen en voorwaarden te verbinden aan de vergunning in het kader van een open norm, t.w. “de belangen die de Pensioenwet beoogt te beschermen”(artikel 112a, lid 3 PW).

- Gelet op de ervaringen met de vergunningaanvragen voor de PPI is het van belang dat DNB zich dan ook aan de doelstelling tot het ‘up-and-running’ laten zijn van de eerste APF’s per 1 januari 2015 committeert.

De vergunningsprocedure dient zo kort mogelijk te zijn zodat vóór 1 januari 2015 een turn key APF kan worden aangeboden en de werkzaamheden per die datum kunnen worden gestart.

- De werkgroep stelt voor om de termijn van afhandeling te maximeren en alle punten die een turn key optie kunnen belemmeren (inspraak belanghebbendenorgaan, benoeming compartimenten in statuten) te wijzigen in een toetsing achteraf.

De werkgroep constateert dat op het niveau van de instelling een extra werkkapitaal dient te worden aangehouden. De reden van extra werkkapitaal is niet duidelijk omdat op het niveau van de compartimenten ook solvabiliteitseisen (incl. werkkapitaaleisen) worden gesteld. De eis rond het werkkapitaal op het niveau van de instelling lijkt overbodig en wordt ook niet gesteld bij andere pensioenfondsen die meer regelingen uitvoeren. Daarnaast is er onduidelijkheid over de hoogte van het werkkapitaal. Geïnteresseerde partijen kunnen nu nog niet in actie komen omdat niet duidelijk is hoeveel kapitaal er nodig is om de APF op te richten.

Aandachtspunten:

- Vergunningseisen zijn onvoldoende duidelijk. Wanneer volgt nadere invulling? Wanneer de APF per 1 januari 2015 in werking dient te treden is het wenselijk dat de nadere uitwerking ruim van tevoren bekend is.
- Voor wat betreft de vergunningsaanvraag wordt verwezen naar de PPI. Zijn de te doorlopen termijnen voor het aanvragen van een vergunning voor een APF net zo lang als voor een PPI? Naar aanleiding van de ervaringen met de PPI, kunnen belanghebbenden terughoudend zijn in het opstarten van een APF.
- De werkgroep vraagt zich af of een Multi-Opf ook een vergunning nodig heeft als het zich transformeert naar een APF.

Inrichting (van de governance) van een algemeen pensioenfonds (par. 3.5. MvT)

De werkgroep onderkent dat in de meeste gevallen een bestuursmodel met onafhankelijke professionals de voorkeur zal hebben. In een ‘single client’ model of een model waarbij een APF nagenoeg identieke regelingen uitvoert zou de werkgroep ook de andere bestuursmodellen mogelijk willen maken.

- De werkgroep vraagt zich af waarom in het voorontwerp bij voorbaat 3 bestuursmodellen worden uitgesloten en er slechts 2 bestuursmodellen zoals genoemd in de Wvbp worden toegestaan. Is dit een diskwalificatie van het paritaire bestuursmodel? Als een paritair bestuursmodel niet direct voor de hand ligt, zullen partijen dat toch zelf kunnen vaststellen?

In een ‘turn key’ bedrijfsmodel is het wenselijk dat de leden van het onafhankelijk bestuur en de leden van de Raad van Toezicht bij voorbaat benoemd en getoetst worden door DNB. Dit is niet mogelijk omdat hiervoor de inbreng van het belanghebbendenorgaan vereist is.

- De werkgroep stelt in deze voor dat bij de eerste benoeming een bekrachtiging door het belanghebbendenorgaan voldoende is.

De eisen die in de Code Pensioenfondsen worden gesteld aan bestuurders zijn niet toegesneden op het NV/BV-model.

- De werkgroep stelt voor dat in de Code specifieke regels voor het NV/BV-model worden opgenomen of dat wordt aangegeven dat de regels van de Code niet van toepassing zijn voor de NV en de BV.

De regels omtrent de samenstelling van het belanghebbendenorgaan zijn niet toegesneden op een gesloten pensioenfonds waarvan de werkgever de uitvoeringsovereenkomst heeft beëindigd voor nieuwe opbouw en deze opbouw elders onderbrengt, maar waarvan de werkgever nog wel bestaat. De actieve werknemers zijn dan gewezen deelnemers. De werkgever zal mogelijkerwijs niet meer wensen deel te nemen aan het belanghebbendenorgaan. Ook de andere belanghebbende partijen bij het APF zullen invloed van de (financieel) niet meer betrokken werkgever doorgaans niet wenselijk achten. De werkgroep vindt het bezwaarlijk dat naar de letter de werkgever verplicht moet deelnemen. Deelname in overleg met de andere geledingen dient wel mogelijk te blijven.

- De werkgroep adviseert om artikel 115b, lid 2 en artikel 100, lid 5 PW aan te passen voor gesloten pensioenfondsen.

De werkgroep kan zich vinden in het beperken van de bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan tot het niveau van de eigen regeling.

- Het is wenselijk om zo spoedig mogelijk duidelijkheid te krijgen over de bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan op het niveau van de eigen regeling.

Thema Subgroep III: Ringfencing

Ringfencing (par. 3.4. MvT)

1. Wat is ringfencing?
Onder ringfencing wordt het scheiden van vermogens verstaan binnen één en dezelfde juridische entiteit.
2. Ringfencing vereist goederenrechtelijke scheiding van vermogens
 - a. Verbintenisrechtelijke scheiding kan niet worden tegengeworpen aan derden
Dit was dan ook de achilleshiel van het Multi- Opf (tot op heden 3 Multi-opf's, inmiddels 1 gesplitst en een 4e in de maak). Ieder Multi-Opf zoals dat tot stand is gekomen kende een artikel in de statuten waarin de scheiding van vermogens tussen de verschillende ringen werd beschreven. Dit was echter alleen binnen het fonds geregeld en kon dus niet als harde waarde worden tegengeworpen aan derden. Men heeft dit destijds nog proberen te regelen door Minister Donner in de Eerste Kamer te laten zeggen dat er een zogenaamde 'limited recourse'-bepaling aan de diverse contracten van het Multi-Opf diende te worden toegevoegd, maar vraag is of men dan afhankelijk is van de medewerking van de contractspartij en of een dergelijke bepaling ook slechts van verbintenisrechtelijke aard is.
In de praktijk zijn er – voor zover bekend – geen problemen hierdoor ontstaan. Wel is het verschijnsel Multi-Opf met ringfencing en limited recourse bepalingen erg lastig uitlegbaar bij buitenlandse vermogensbeheerders, die hier doorgaans erg terughoudend in zijn.
 - b. Uitgangspunt van het Burgerlijk Wetboek is dat er slechts een afgescheiden vermogen kan zijn per rechtspersoon of natuurlijk persoon. Ook in de Pensioenwet staat dat het vermogen van een pensioenfonds één financieel geheel vormt.
Wil men een goederenrechtelijk afgescheiden vermogen creëren dan zal men moeten werken met meerdere rechtspersonen. Toen werd nagedacht over het Multi-Opf is dit ook ter sprake gekomen. Eén van de ideeën destijds was om inderdaad per pensioenvermogen met een aparte rechtspersoon te werken. Vanwege de praktische uitvoerbaarheid is dit idee niet gevolgd.
3. Hoe breng je een goederenrechtelijke scheiding van vermogens tot stand?
Dat kan door aparte rechtspersonen maar daaraan is in het verleden geen uitvoering gegeven onder andere vanwege de praktische onuitvoerbaarheid. In het thans voorliggende voorstel wordt door de wijziging van artikel 123 PW verondersteld ringfencing een wettelijke status te geven en daarmee goederenrechtelijke werking?
4. Is het voorgestelde artikel 123 PW voldoende voor een afdoende ringfencing?
 - Artikel 123 PW geeft een wettelijke basis, maar kan de lex specialis van de PW, de lex generalis van het BW op deze manier opzij zetten? In principe wel, maar in het huidige artikel 123 staat al vermeld dat wanneer een pensioenfonds meerdere pensioenregelingen uitvoert voor meerdere ondernemingen er dan sprake dient te zijn van een afgescheiden vermogen. Destijds werd dit ervaren als een onvoldoende juridische basis voor de goederenrechtelijke werking van de ringfencing. De werkgroep vraagt zich af waarom dat dan nu anders zou zijn.
 - In de Memorie van Toelichting wordt vermeld dat het Voorontwerp voorstelt om aan het algemeen pensioenfonds een stevigere juridische techniek van ringfencing voor te schrijven. "Door een goederenrechtelijke afscheiding van pensioenvermogens voor te schrijven ontstaat er een compartiment met werkkapitaal in verband met de bedrijfsvoering en verschillende pensioencompartimenten met pensioenvermogens".

- De werkgroep adviseert in artikel 123 expliciet op te nemen dat de vermogensscheiding tussen de diverse collectiviteitkringen goederenrechtelijke werking heeft jegens een ieder.
- De werkgroep adviseert dat het algemeen pensioenfonds aan derden crediteuren expliciet moet aangeven dat er met de desbetreffende collectiviteitkring wordt gehandeld en dat verhaal slechts mogelijk is op het afgescheiden vermogen. Zo wordt iedere discussie met derden crediteuren voorkomen.

Statuten (par. 3.6. MvT)

De werkgroep is van mening dat voor diegenen die toetreden tot het algemeen pensioenfonds van tevoren duidelijk moet zijn wat de consequenties zijn van toe- en uittreding door dit expliciet te regelen in artikel 25 PW (uitvoeringsovereenkomst) en artikel 11 (Statuten). Onduidelijk is waarom de bepaling inzake de beëindigingvoorwaarden in de statuten voor het Multi-Opf per 1 januari wordt geschrapt. De werkgroep wijst op het belang van duidelijke overgangswetgeving.

Uitvoeringskosten (par. 3.7. MvT)

De werkgroep juicht een wettelijke regeling inzake de kostentoedeling toe. In de huidige uitvoeringspraktijk ontbreekt dikwijls een goede regeling.

Thema subgroep IV: overig

In het onderdeel 'Nader te bezien' (par. 5 MvT) worden drie onderwerpen aangestipt die nog niet in het Voorontwerp zijn verwerkt:

- Herziening waardeoverdracht
- Algemeen pensioenfonds voor beroepspensioenfondsen
- Fiscale behandeling
- Betalingsachterstanden

Herziening waardeoverdracht

Het consultatiedocument refereert aan de brief van de staatssecretaris van SZW van 20 januari 2014 betreffende een nog uit te brengen voorstel voor wijziging van de wettelijke regels voor waardeoverdracht.

De staatssecretaris van SZW wijst er op dat de 'mogelijke voornemens' tot wijziging van de wettelijke regels van waardeoverdracht ook gevolgen kunnen hebben voor de APF. De werkgroep veronderstelt dat in het op stapel staande voorstel tot wijziging van (het recht op) waardeoverdracht ook de APF als mogelijke waardeoverdragende c.q. ontvangende partij zal worden opgenomen. In beginsel ziet de werkgroep geen verschillen op dit punt met andere uitvoerders. Denkbaar is wel dat het recht op waardeoverdracht tussen de verschillende compartimenten binnen één APF plaatsvindt. Daarvoor kunnen wat de werkgroep betreft dezelfde regels van toepassing zijn als tussen afzonderlijke pensioenuitvoerders.

Individuele waardeoverdracht.

- Met de opname in de Pensioenwet van het APF als toegestane pensioenuitvoerder gaat de werkgroep ervan uit dat de voorwaarden en rekenregels voor individuele waardeoverdracht voor een APF gelijk zullen zijn aan die voor andere pensioenuitvoerdersorganen.

Collectieve waardeoverdracht.

- Om het doel van kostenreductie te kunnen realiseren stelt de werkgroep voor dat toetreding van een pensioenfonds tot een APF ongeacht de waarde van de dekkingsgraad kan plaatsvinden. Dit is mogelijk onder de condities van overdracht naar een eigen compartiment waarbij bezittingen en verplichtingen één op één worden overgenomen.
- Voor latere interne en externe collectieve waardeoverdrachten zouden dezelfde regels van toepassing moeten zijn als voor de huidige pensioenfondsen.
- Hoe wordt vermogen van het ene compartiment naar het andere compartiment overgedragen? Is dat een interne of een externe collectieve waardeoverdracht? Bij wie ligt het initiatief?

Beroepspensioenfondsen

In tegenstelling tot verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen, zal voor beroepspensioenfondsen die een verplicht gestelde pensioenregeling uitvoeren, de APF een mogelijke uitvoerder worden. De verplichtstelling bestaat in het geval van beroepspensioenregelingen op regelingsniveau en niet op het niveau van het fonds zelf; zie artikel 5 lid 1 Wet verplichte Bpf. De staatssecretaris van SZW verwacht daarom geen verstoring van de marktwerking voor dit type regeling. Die gedachte kan de werkgroep onderschrijven. Verder constateert de staatssecretaris dat 'het voordeel voor beroepspensioenfondsen kan zijn dat solidariteit binnen de regeling behouden kan blijven ('de kring') gekoppeld aan vrijheid van regelingsonderbrenging en bundeling van krachten.

- De werkgroep vraagt zich af of dit wellicht een belangrijke stap kan zijn om te komen tot een pensioenfonds voor zelfstandigen binnen de tweede pijler² die niet direct tot een klassieke beroepsgroep gerekend kunnen worden. Ervan uitgaande dat ringfencing binnen de APF mogelijk is, zouden verschillende beroepsgenoten hun pensioenregeling binnen één APF kunnen bundelen zonder (verplichte) risicodeling tussen de verschillende compartimenten toe te passen.

In het consultatiedocument is geen nadere uitwerking opgenomen omtrent de toepassing van de APF voor beroepspensioenfondsen. De staatssecretaris kondigt aan dat nadere uitwerking beschikbaar zal zijn bij het wetsontwerp. Dat is jammer, want nu strekt de consultatie zich niet uit tot deze toepassing van de APF voor beroepspensioenfondsen.

De werkgroep onderschrijft de mening van de staatssecretaris dat openstelling van een APF voor beroepspensioenfondsen de huidige marktwerking voor deze fondsen niet zal verstoren.

- Om latere discussies en wetswijzigingen te voorkomen, adviseren wij nu al een nadere uitwerking op te nemen met betrekking tot de toepassing van een APF voor beroepspensioenfondsen.

Fiscale behandeling

Een ander belangrijk onderwerp dat (nog) niet is uitgewerkt in het consultatiedocument is de fiscale behandeling van de APF. Hiervoor is zelfs geen enkele richting gegeven in het document en er wordt slechts meegedeeld dat dit punt in het uiteindelijke wetsontwerp zal worden meegenomen. De werkgroep vindt dit een essentieel punt en wil daar graag haar visie op geven. Immers, één van de redenen om de APF te introduceren betreft de verwachting dat daarmee de uitvoeringskosten omlaag kunnen. In dit kader kan de BTW als een belangrijke kostenpost worden beschouwd.

- De werkgroep hanteert als primair uitgangspunt dat alle pensioenuitvoerders onder hetzelfde BTW-regime zouden moeten vallen.

Pensioenfondsen zijn ondernemers voor de BTW, maar zijn vrijgesteld voor de heffing van BTW voor de aan de 'verzekerden' (deelnemers en gepensioneerden) verrichte prestaties. Dat geldt niet voor door andere partijen aan het pensioenfonds geleverde prestaties zoals (met name) het beheer van de beleggingen van een pensioenfonds door een vermogensbeheerder³. In dat geval stelt Nederland zich op het standpunt dat er geen sprake is van een gemeenschappelijk beleggingsfonds, waardoor de vrijstelling voor het beheer van gemeenschappelijke beleggingsfondsen niet kan worden toegepast op

² Het recente aangekondigde pensioenfonds voor zzp-ers betreft een derde pijler spaarregeling.

³ Afgezien van de zogenaamde koepelvrijstelling voor pensioenfondsen die overigens, naar het zich laat aanzien, komt te vervallen.

het beheer van pensioenvermogen door een Nederlands pensioenfonds.⁴ Voor de PPI wordt op dit punt de tegenovergestelde lijn gevolgd: daar is wel sprake van vrijgestelde prestaties voor de BTW aan de PPI.

De aan het pensioenfonds in rekening gebrachte fee voor vermogensbeheer is een substantiële kostenpost voor een pensioenuitvoerder, indien en voor zover de BTW niet kan worden verrekend. Vanuit de doelstelling voor het APF om te kunnen komen tot verlaging van de uitvoeringskosten, is het daarom van groot belang voor wat betreft de toegevoegde waarde van het APF, om een vrijstelling te verlenen van het in rekening brengen van BTW op aan het APF verrichte diensten, zoals dat is gebeurd bij de PPI.

De werkgroep beschouwt het vermogensbeheer dat door een externe partij voor een APF wordt uitgevoerd, als het gemeenschappelijk beheren van vermogen, zoals dat ook het geval zal zijn indien meer pensioenfonds gezamenlijk hun vermogen laten beheren via een zogenaamd Fonds Voor Gemene Rekening (FGR). In essentie verschilt het vermogensbeheer door een APF niet van deze laatstbedoelde situatie.

- De werkgroep adviseert om voor het fiscale regime, in het bijzonder de BTW, in elk geval voor het multi-client APF aan te sluiten bij het fiscale regime voor de PPI.

Ook met betrekking tot de vennootschapsbelasting, de loonbelasting en de dividendbelasting, ligt het voor de hand aan te sluiten bij het PPI-regime, maar ten aanzien van laatstgenoemde belastingsoorten, verschilt het regime in beginsel niet tussen PPI's en pensioenfonds.

Achterstallige premies

Zeker voor de situatie van een Multi-client APF ontbreekt in het voorontwerp van wet nog een adequate regeling voor premieachterstand van één van de werkgevers. Zonder zo'n regeling lopen de deelnemers in een compartiment het debiteurenrisico van een andere werkgever.

- Voor een APF zou de aanbeveling zijn aan te sluiten bij de bepalingen van artikel 29 van de Pensioenwet (melding premieachterstand en gevolgen van premieachterstand).

⁴ In de zaak *Wheels Common Investment Trustees*, HvJ 7 maart 2013, nr. C-424/11 is dit bevestigd voor een Engelse trust.

Samenvatting

De aanbevelingen en aandachtspunten die de werkgroep in voorgaande hoofdstukken heeft benoemd en toegelicht, zijn hieronder puntsgewijs opgenomen:

Algemeen

- De werkgroep vraagt zich af welke waarborgen er zijn dat een APF ook vanaf 1 januari 2015 'up and running' kan zijn? Gezien de procedure rond het wetgevings- en vergunningentraject lijkt dat de werkgroep een enorme opgave.
- De APF biedt een mogelijke oplossing voor pensioenfondsen in zwaar weer die ook moeite zullen hebben om te voldoen aan de eisen rond governance en deskundigheid zoals gesteld in de Wet versterking bestuur pensioenfondsen.
- De werkgroep vraagt zich af waarom het onaantrekkelijk is om een pensioenregeling door een buitenlandse pensioeninstelling te laten uitvoeren en in hoeverre dit nader is onderzocht.

Vergunningseisen

- Vergunningseisen zijn onvoldoende duidelijk. Wanneer de APF per 1 januari 2015 in werking dient te treden dient de nadere uitwerking ruim van tevoren bekend te zijn.
- Naar aanleiding van de ervaringen rond vergunningsaanvraag bij de PPI, kunnen belanghebbenden terughoudend zijn in het opstarten van een APF.
- Gelet op de ervaringen met de vergunningaanvragen voor de PPI is het van belang dat DNB zich dan ook aan de doelstelling tot het 'up-and-running' laten zijn van de eerste APF's per 1 januari 2015 committeert.
- Heeft een Multi-opf vergunning nodig als het zich transformeert naar een APF?
- Waarom is het onaantrekkelijk om een APF door een buitenlandse uitvoerder te laten uitvoeren en in hoeverre is dit nader onderzocht?
- Maximeer de termijn van afhandeling; voor alle punten die een turn key optie kunnen belemmeren (inspraak belanghebbendenorgaan, benoeming compartimenten in statuten) is het advies: toetsing achteraf.

Reikwijdte

- De werkgroep begrijpt dat de reikwijdte van de collectiviteitskringen statutair wordt vastgelegd. Maar dit zal – zeker bij het multi-client model – niet zover moeten gaan dat elke toetredende werkgever leidt tot statutenwijziging; de statuten beschrijven de regeling.

Governance

- De werkgroep vraagt zich af waarom in het voorontwerp bij voorbaat 3 bestuursmodellen worden uitgesloten en er slechts 2 bestuursmodellen zoals genoemd in de Wvbp worden toegestaan. De werkgroep stelt dat bij de eerste benoeming van de leden van het onafhankelijke bestuur en de leden van de Raad van Toezicht een bekrachtiging door het belanghebbendenorgaan voldoende is.
- De werkgroep stelt voor dat in de Code Pensioenfondsen specifieke regels voor het NV/BV-model worden opgenomen (of dat wordt aangegeven dat de regels van de Code niet van toepassing zijn voor NV en BV)
- De werkgroep adviseert om artikel 115b, lid 2 en artikel 100, lid 5 PW aan te passen voor gesloten pensioenfondsen, wat betreft de deelname van de werkgever aan het belanghebbendenorgaan.

- De werkgroep heeft behoefte aan duidelijkheid over de bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan op het niveau van de eigen regeling.

Ringfencing

- De werkgroep adviseert in artikel 123 expliciet op te nemen dat de vermogensscheiding tussen de diverse collectiviteitkringen goederenrechtelijke werking heeft jegens een ieder.
- De werkgroep adviseert dat het algemeen pensioenfonds aan derden crediteuren expliciet moet aangeven dat er met de desbetreffende collectiviteitkring wordt gehandeld en dat verhaal slechts mogelijk is op het afgescheiden vermogen. Zo wordt iedere discussie met derden crediteuren voorkomen.

Waarde-overdracht

- De werkgroep gaat ervan uit dat de voorwaarden en rekenregels voor individuele waardeoverdracht voor een APF gelijk zullen zijn aan die voor andere pensioenuitvoeringsorganen.
- Om latere discussies en wetwijzigingen te voorkomen, adviseren wij nu al een nadere uitwerking op te nemen met betrekking tot de toepassing van een APF voor beroepspensioenfonds.
- In het licht van kostenreductie stelt de werkgroep voor dat toetreding van een pensioenfonds tot een APF ongeacht de waarde van de dekkingsgraad kan plaatsvinden onder de condities van overdracht naar een eigen compartiment waarbij bezittingen en verplichtingen één op één worden overgenomen.
- Voor latere interne en externe collectieve waardeoverdrachten zouden dezelfde regels van toepassing moeten zijn als voor de huidige pensioenfonds.
- Ervan uitgaande dat ringfencing binnen de APF mogelijk is, zouden verschillende beroepsgenoten hun pensioenregeling binnen één APF kunnen bundelen zonder (verplichte) risicodeling tussen de verschillende compartimenten toe te passen.

Fiscaal

- De werkgroep adviseert om voor het fiscale regime, in het bijzonder de BTW, in elk geval voor het multi-client APF aan te sluiten bij het fiscale regime voor de PPI.

Achterstallige premies

- Voor een APF adviseert de werkgroep om aan te sluiten bij de bepalingen van artikel 29 van de Pensioenwet (melding premieachterstand en gevolgen van premie achterstand).